

Leni Tas

Wijsheid in de waanzin

Leni Tas

Wijsheid in de waanzin

Erik Nagtegaal

Leni Tas

© 2020 Erik Nagtegaal

Auteur: Erik Nagtegaal

Druk en bindwerk: Brave New Books, Rotterdam

Coverontwerp: Erik Nagtegaal

Vormgeving binnenwerk: Brave New Books, Rotterdam

Filosofie algemeen

ISBN: 9789464051520

NUR: 730

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn ouders,
mijn voorbeelden

Voorwoord

Dit boekje bevat een bundeling van vier artikelen, van welke twee zijn gepubliceerd in *Filosofie-Tijdschrift* en twee ongepubliceerd zijn gebleven tot op heden. Daarnaast bevat het een bewerking van een lezing ('Wijzer worden *in* de waanzin'), gegeven bij een symposium op 17 mei 2019 bij *Stichting Psychiatrie en Filosofie* te Utrecht met als thematiek 'Trage vragen, wijsheid en herstel', in de inleiding en uitleiding van dit boekje. Hiermee hoop ik mijn persoonlijke ervaringen met waanzin te verbinden met een reflectie op een aanpak van waanzin op filosofische wijze binnen de Geestelijke Gezondheidszorg. Ook hoop ik inzage te geven in het feit dat 'waan-zinnigen' al wijsheid bezitten als ze aangeven wijzer te willen worden (bij psychiatrische behandelaars) en dat in hen al latent een kiem aanwezig is, die wacht op groei en filosofische verlichting van hun lijden aan waanzin.

Waanzinnige mensen hebben enorme moeite zich staande te houden in de samenleving en in het leven überhaupt. Ik hoop een filosofisch kader te kunnen bieden, waarmee in de GGZ gewerkt kan worden, en, die de patiënten kan ondersteunen met behulp van de filosofische praktijk als werkplaats hiervoor. Er is namelijk een enorm gebrek aan personeelsbezetting en kwalitatief goede zorg, die daarenboven goed doet bij psychotische patiënten. Vooral ten tijde van de pandemie van Covid-19 is het van belang om zulke zorg te waarborgen. Moge dit boekje, al dan niet indirect, van enige betekenis zijn voor hen, die geestelijk verkeren in duistere plaatsen en tijden. Mocht mijn ideaal, hoog gegrepen als het is, niet uitkomen, dan hoop ik toch dat het boekje tot inspiratie heeft mogen dienen tot waarlijk mooie en goede ideeën.

Utrecht, april 2020

Inleiding: Leni Tas en ‘traagheid’

Traagheid. Deze kleine bundeling van artikelen open ik op grond van mijn ervaringen met psychose graag met, in mijn ogen, een waar woord van psychisch herstel: ‘traagheid’. Voor het eerst ben ik via het boek *Vorbij het dikke-ik* van professor Harry Kunneman ermee in aanraking gekomen in mijn opleiding Humanistiek. Heel menselijk en goed en mooi. Vervolgens ontdekte ik een kader aan de hand van het boek *Zingevende Gespreksvoering* van psychologen Marjoleine Vosselman en Kick van Hout, waarin ik mij herkennen kon en waarin ik een meditatief perspectief vond voor het uitdiepen van het fenomeen ‘traagheid’ (Vosselman & Van Hout: 19-42).

We zullen zien dat de diepte van traagheid eveneens een hoogte impliceert. Ik heb dit perspectief verder willen toespitsen op en nuanceren voor een filosofische praktijkvoering, gericht op herstel van onder meer psychose volgens dit thema. Deze bundeling van artikelen is een neerslag van mijn perspectief op traagheid en herstel van psychose, hoewel ik nog deels in psychose verkeer. Ook vormt de bundeling een doorontwikkeling van de gepresenteerde visie in mijn filosofisch essay *Traagheid in de Filosofische Praktijkvoering*. De visie van filosoof en socioloog Harry Kunneman is de voornaamste inspiratiebron voor mijn project van traagheid. In wat volgt, komt zijn visie dan ook aan de orde, zij het vanuit mijn perspectief van herstel op psychose.

Welnu, in contrast met traagheid voldeed zich in de jaren negentig van de vorige eeuw (2 decennia geleden) een merkwaardige gebeurtenis van en met snelheid: de opmars van het dikke-ik in Nederland. Deze figuur is overal waar te nemen. Het dikke-ik “vormt een *verontrustende* uitvergroting van het autonome, vrije individu dat aanhangers van het mo-